

Framsidan

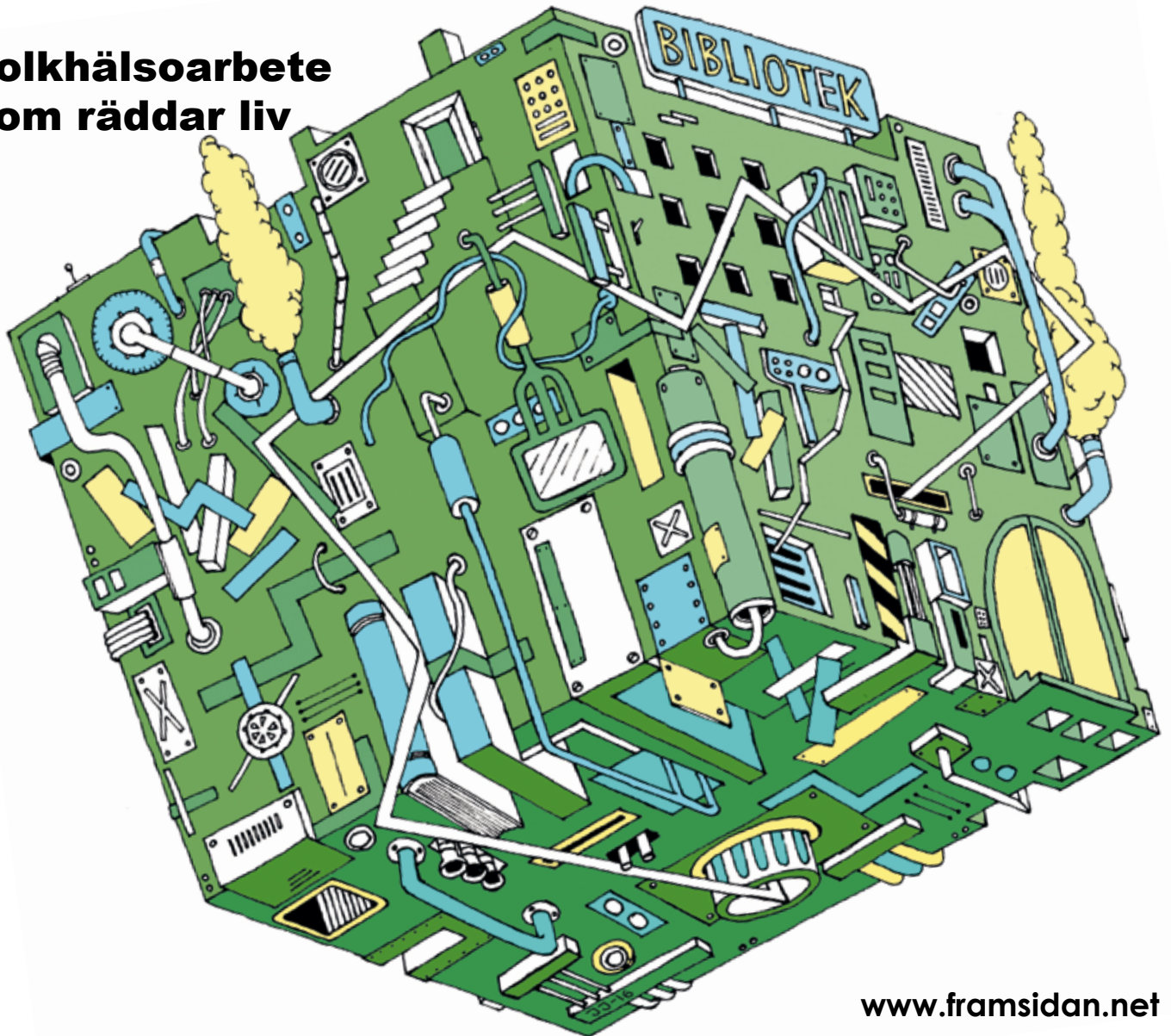
Aktuellt magasin om biblioteksfrågor från Kultur i Väst | Nr 2 | 2016

Biblioteket som motor

En frizon för barnen

Biblioteksservice för hemlösa

**Folkhälsoarbete
som räddar liv**

Mellanmänskliga möten

Det är en kall februaridag på Lundagatan, Stockholm. Jag har fått möjlighet att komma med på en träff för personer med demenssjukdom. Dagens tema är bibliotek och läsning, vi avslutar träffen med att bläddra i lite böcker. Du och jag tittar i boken *Solsken och regn* med akvareller av Lars Lerin. Vi betraktar vackra naturbilder från Lofoten och kikar in i köket med den gamla vedspisen och krukväxten i fönstret. Jag vet att du har en demenssjukdom och att dina förmågor sviktar. Men där och då i vårt möte genom litteraturen har det ingen som helst betydelse.

Den här händelsen kom att bli en av mina höjdpunkter under projektet Möten med litteratur som vände sig till hemmaboende personer med demenssjukdom och deras anhöriga. Demens är samlingsnamn för en rad olika sjukdomar varav alzheimer är den vanligaste diagnosen.

Projektet Möten med litteratur pågick under 2015 och drevs av Regionbibliotek Stockholm, Demensförbundet och Svenskt Demenscentrum. Nio bibliotek från hela Sverige deltog. Under projekttiden ökade biblioteken sin förståelse och kunskap om demenssjukdomar bland annat genom gemensamma fortbildningar för projekttagarna. I sina egna kommuner nätverkade biblioteken med demenssjuksköterskor, anhörigkonsulenter, minnesmottagningar och dagverksamheter för att komma i kontakt

med målgrupperna. Under hösten 2015 arrangerade biblioteken bokkaféer, arkivfilmvisningar, musik- och berättarstunder, poesikaféer och boksamtal. I efterhand kan vi konstatera att innehållet på träffarna inte var det viktigaste utan det var att få träffa andra och tillsammans upptäcka biblioteken.

En fråga vi genomgående funderat på under projektets gång är i vilken grad bibliotek behöver kunskap och förståelse om sina prioriterade målgrupper. Slutsatsen är att med ökad kunskap om olika funktionsnedsättningar kan biblioteken utforma sina verksamheter utifrån olika behov och förutsättningar. Krister Hansson, före detta chef på Regionbibliotek Stockholm, säger följande: ”Det krävs kunskap om olika diagnoser och funktionsnedsättningar och samtidigt kompetens att möta varje människa inte utifrån en sjukdom eller funktionsnedsättning, utan som den komplexa individ som hen är.”

Erfarenheterna från Möten med litteratur går att applicera på bibliotekens andra prioriterade målgrupper. Att ha en viss kännedom om olika funktionsnedsättningar, livssituationer och diskrimineringsgrunder ger oss på biblioteken stöd i att möta människor som är på flykt, är hemlösa, tillhör någon nationell minoritet eller har en funktionsnedsättning. Samtidigt

som var och en av oss är individer med vår egen livsberättelse och med rätt att själv få definiera oss. För att nå bibliotekens prioriterade målgrupper och få alla att känna sig välkomna på biblioteket krävs insatser. Vi hoppas att Möten med litteratur sprider ringar på vattnet.

Foto: Helén Andersson

Cecilia Bengtsson
Utvecklingsledare
Regionbibliotek Stockholm

Framsidan

Tidningen Framsidan ges ut av Kultur i Väst som är en förvaltning inom Västra Götalandsregionen. Framsidan ska främja biblioteksutveckling genom att ge kunskap, inspirera, problematisera samt skapa dialog och debatt kring bibliotek och aktuella biblioteksfrågor.

Ansvarig utgivare:
Fredrik Svedemyr

Redaktörer:
Helén Andersson
Fredrik Svedemyr

Redaktionsråd:
Helén Andersson
Fredrik Svedemyr

Layout och bildhantering:
Kerstin Strömberg
Fredrik Svedemyr

Kontakt:
Framsidan
Kultur i Väst
405 44 Göteborg
Tel: 031-333 51 00
redaktionen@framsidan.net

Webbplats:
www.framsidan.net

Prenumeration och adressändring:
www.framsidan.net
prenumeration@framsidan.net

Omslagsillustration:
Jonathan Josefsson

Tryck:
Cela Grafiska
ISSN-nummer
1651-1271

Vid efterfrågan går det att få Framsidan inläst
Hör av dig till
lars.bred@kulturivast.se
Tel: 031-333 51 88

Innehåll

Mellanmänskliga möten	2
Cecilia Bengtsson hoppas att erfarenheter från projektet Möten med litteratur ska ge ringar på vattnet	
Morgondagens bibliotekarier	5
Några frågor till BHS om hur de förbereder sina studenter för verkligheten på biblioteksgolvet	
Rapport om mångspråkig biblioteksverksamhet	7
Ny rapport från Länsbibliotek Sörmland ska stärka folkbiblioteken som arenor för demokrati och flerspråkighet	
Silent Books förenar	9
Projektet Silent Books läser för barn på flyktingboende i Glava	
Biblioteket förmedlar vänner för livet	12
Låna en svensk gör succé i Norrköping	
A book for a roof	15
Om framgångsrikt projekt i Zagreb med särskild biblioteksservice för hemlösa	
Erfarenhetsutbyte i Zagreb	19
Framsidan har varit i Zagreb och ett IFLA-seminarium med fokus på projekt riktade mot utsatta biblioteksbesökare.	
En frizon för barnen	21
Framsidan besöker det nya barnbiblioteket i stadsdelen Tøyen i Oslo	
En plats som räddar liv	24
Bibliotek främjar folkhälsan	
En skatt på andra våningen	25
Biblioteket på historiens vågor	
Profilen – På rätt spår i en mångkulturell tillvaro	28
Botkyrkas bibliotekschef Anja Dalhstedt drivs av sociala frågor	
Om jag hade ett bibliotek	31
Författaren Annette Rosengren kåserar om sitt bibliotek	

Morgondagens bibliotekarier

Framsidan har frågat BHS, Bibliotekshögskolan i Borås, hur morgondagens bibliotekarier förbereds för att möta verkligheten på biblioteksgolvet.

Text och bild: Helén Andersson

Hur förbereder BHS morgondagens bibliotekarier?

Claes Lennartsson, sektionschef:

Det gör vi genom att följa och utveckla forskningen som är väldigt bred idag. Men jag vill understryka att vi samtidigt också är väldigt måna om att ha en kontinuerlig dialog med professionsfältet, bland annat genom programråd med professionsföreträdare, gästlärare, och genom att anställa lärare med praktisk erfarenhet.

Jenny Lindberg, studierektor och universitetsadjunkt:

Det vi generellt gör är att vi rustar våra studenter för att fortsätta lära. Det handlar om att vara lärande, kompetensutvecklande personer inom biblioteksområdet och vi utbildar för att de ska vara reflekterande praktiker som kan utmana och kritiskt förhålla sig till etablerade arbetssätt.

Har studenterna någon praktik under utbildningen?

Claes Lennartsson:

Vi utvärderar utbildningen och ser över formerna för professionsanknytning och min känsla är att de kraven kommer att bli ännu tydligare från statsmakterna framöver.

Jenny Lindberg:

Det finns många sätt att förbereda sig för ett

yrkeshiv och frågan är vilken typ av kunskaper vi bäst förmedlar under utbildningen. I dagens utbildning har vi tänkt att det bästa sättet att förbereda sig är genom att vi bjuder in föreläsare från biblioteksområdet, att vi erbjuder studiebesök och auskultation på området. Att studenten får den typen av förståelse och inblickar och många goda exempel. Vi har

också ett löpande mentorsprojekt där våra studenter knyter värdefulla kontakter, ofta ömsesidigt uppskattade.

Nackdelen med traditionell praktik är att man är hänvisad till ett tillfälle och en arbetsplats, så vi försöker ge en lite bredare bild och flera olika typer av erfarenheter och kopplingar.

Samarbete Jenny Lindberg och Claes Lennartsson från BHS tror på framtida samarbete med andra sektioner på högskolan.

– Inte minst hur vi ska kunna skapa en gemensam förståelse mellan bibliotekarierna och lärarna om hur man jobbar i skolbiblioteksmiljön tillsammans, säger Claes Lennartsson.

Hur förbereds studenterna på att hantera möten med nya målgrupper som till exempel senaste tidens tillströmning av asylsökande?

Claes Lennartsson:

Användarperspektivet är generellt en väldigt viktig fråga i vårt utbildningsprogram och det finns en ständig aktualitet i våra kurser där undervisningen relaterar till aktuella frågor. Sedan har vi ju gästföreläsare med aktuell kompetens och erfarenhet och den typen av insatser som handlar om nya målgrupper. Men när det kommer nya målgrupper är vi en trög organisation. Det vi skulle kunna göra är att utveckla valbara kurser med den här inriktningen. Och även fristående kurser efter utbildningen som handlar om förmedling och bemötande av nya målgruppen

Jenny Lindberg:

Det är svårt att göra den typen av specialiseringar i kursinnehållet. Däremot finns det ett stort engagemang för de här frågorna bland våra studenter.

Hur märks det?

Jenny Lindberg:

Bland annat kan jag se det i val av uppsats-

ämne där de tydligt speglar samhällets olika intressen och situationer som uppstår. Som till exempel är det många som just nu skriver om hur det är att jobba med mångspråkighet och hur det är att möta olika behov. Det är många som ställer sig frågan hur de som blivande bibliotekarierna kan fylla en funktion i integrationsprocessen.

Hur jobbar BHS med rekrytering av flerspråkiga studenter?

Claes Lennartsson:

Vi arbetar aktivt med det och försöker få sökande med mångspråkig kompetens. Vi söker bland annat gymnasieskolor som kan tänkas ha de språkkompetenser som behövs och informerar om utbildningen.

Jenny Lindberg:

BHS diskuterar också om vi skulle kunna erbjuda vissa kurser för nyanlända. Det är inget vi erbjuder idag, men det är en diskussion vi för.

Hur jobbar BHS med rekrytering av flerspråkiga lärare?

Claes Lennartsson:

Vi har just rekryterat två adjunkter med aktuell erfarenhet från biblioteksområdet. Vi finns ju i samhället och vi vet ju vad som händer och det är ganska ofta vi nyrekryterar och på det sättet får in nya, aktuella erfarenheter. ■

Gilla Framsidan på Facebook

Kort och gott

Nytt expertnätverk

Under Biblioteksdagarna i Västerås i maj bildade Svensk Biblioteksforening ett nytt expertnätverk för bibliotekens arbete med nyanlända.

Genom en facebookgrupp, en e-postlista och nätverksträffar hoppas initiativtagarna uppmärksamma bibliotekens arbete i frågan, sprida goda exempel på vad som görs och förmedla tips och idéer.

– Vi vet att biblioteken kan vara en oerhörd viktig resurs för asylsökande och nyanlända och genom att samla all erfarenhet hoppas vi samla goda strategier och argument som kan generera nödvändiga resurser, säger en av initiativtagarna, Cecilia Herdenstam, Gotlands länsbibliotek.

Pengar till biblioteken för arbete med nyanlända

Kulturrådet har fått i uppdrag av regeringen att under 2016 fördela 10,5 miljoner kronor till biblioteken. Syftet är att stärka bibliotekens arbete med nyanlända och asylsökande. Kulturrådet ska lämna en redovisning av medlens användning till Kulturdepartementet senast den 30 maj 2017.

Gåvobok till alla nyfödda

De små barnens bok är en gåva som alla barn i Västra Götalandsregionen får under sitt första levnadsår. Nu är informationstexten på presentkortet som nyblivna föräldrar får från BVC översatt till de fem mest vanliga språken i Västra Götalandsregionen.

Inom kort kommer boken också att kompletteras med korta filmer som ska inspirera och illustrera bokens innehåll av sånger, rim- och ramsor. Filmerna kommer att finnas på Youtube och på Kultur i Västs webbplats.

Rapport om mångspråkig biblioteksverksamhet

I Länsbibliotek Sörmland har tagit fram en rapport som ska stärka folkbiblioteken som arenor för demokrati och flerspråkighet.

Text och bild: Helén Andersson

– Rapporten är gjord i ett sörmländskt perspektiv och inkluderar två parallella processer där det ena är vad vi på länsbiblioteksnivå behöver göra för att kunna jobba med de här frågorna, och det andra vad vi behöver göra för folkbiblioteken, säger Victoria Lagerkvist, konsulent Länsbibliotek Sörmland och författare till rapporten Språk, makt och hållbar biblioteksutveckling.

Komplex fråga

När Victoria Lagerkvist började sitt arbete var tanken att det skulle handla om medier, men ju mer hon nystade i frågan desto mer kände hon att det var omöjligt att göra en relevant rapport som bara utgick från medier. Hon insåg att frågan var mycket mer komplex och att det behövdes ökade kunskaper och ökad kompetens på alla nivåer. Bland annat kunde hon konstatera att biblioteken vill ha ökad kännedom om språk, om kultur, litteratur och religion, och om hur man kommunicerar.

– Det här är en fråga som inte får bli ett sidospår det småsatsas på. Det här är en fråga vi måste jobba aktivt med och implementera i verksamheten. Och vi på länsnivå måste få in den i alla insatser vi gör och jag tror att vi kan vara ett stöd i ett sådant kompetensarbete och hjälpa till att samordna mycket mer. Förändringar är svåra, men det här behöver

inte vara så komplicerat.

I sin rapport tar Victoria Lagerkvist stöd i både Bibliotekslagen och i Språklagen. Hon menar att eftersom biblioteken jobbar med läsfrämjande och språkutveckling är Språklagen extremt viktig att förhålla sig till.

– Bibliotekslagen har många skrivelser, men Språklagen hänger ännu mer ihop med detta och vi har en helt annan möjlighet att ta stöd i den.

Attityd

Victoria Lagerkvist upptäckte under sitt arbete att det handlade mycket om att biblioteket identifierade sig själv som ett flerspråkigt rum och på vilket sätt det sedan hanterades. Ofta låg fokus på att lära ut svenska och sammanhanget, helheten, glömdes bort. Victoria Lagerkvist menar att biblioteket är en viktig plats att lyfta mångspråkighet och det handlar bland annat om vilken pedagogisk kompetens det finns för litteraturförmedling på olika språk.

– Det är jätteintressant att tänka på flerspråkighet i ett tillgänglighetsperspektiv. På samma sätt som att tänka på tillgänglighet ur ett funktionsnedsättningsperspektiv. Det är viktigt att få syn på både hinder och möjligheter och det är viktigt att lära sig se varje individ. ■

Tillsammans Victoria Lagerkvist menar att det finns en stor vilja att jobba med frågan på biblioteken, men att många vill ha stöd och råd.

– Alla sitter med samma problem och svårigheter. Jag hoppas att rapporten ska ge ett sammanhang, att en ser att många tänker samma sak och att en kan jobba tillsammans.

Fakta

Rapporten Språk, makt och hållbar biblioteksutveckling kommer inom kort att finnas tillgänglig på Länsbibliotek Sörmlands webbplats.

Betydelsefull läsning för inlåsta

Bibliotekens roll i samhällsutvecklingen kan träda fram i olika skepnader. Det kan handla om integrationsarbete. Bygga kunskap och läskraft. Det kan också vara att öppna en dörr mot nya världar bland inlåsta ungdomar.

Text: Fredrik Svedemyr

– Många diskar för första gången. Skriver brev för första gången och för många är det första boken på väldigt länge. Här har boken en stor betydelse, säger Mats Lindberg ungdomshandläggare på Kriminalvården under en nätverksträff för fängelsebibliotekariéer på det nya häktet i Göteborg.

Han har jobbat inom kriminalvården sedan 80-talet och mött olika attityder till de som av olika anledningar hamnar bakom låsta dörrar. Sedan snart tio år tillbaka har han jobbat som ungdomshandläggare. En stor del av arbetet vilar på ett bra bemötande.

– Vår grundregel är att vi är hyggliga mot varandra. Vi jobbar med detaljer. Det kan handla om att vi pratar, hälsar ordentligt och tilltalar varandra med namn, berättar han vidare.

En annan karriär

Han berättar också om trasiga ungdomar och om våld som eskalerar. Det tragiska i att möta ungdomar som växt upp runt samma gungor och som nu står på varsin sida gränsen mellan två gäng. Om familjer som förtvivlat och i vanmakt ser hur deras barn glider allt djupare ner i ett svart hål av våld.

– En mamma ringer och säger att det är trist att min son är hos er. Men gud vad skönt. Nu vet jag att han inte kan bli skjuten varje fall, berättar Mats vidare.

Han ser också hur unga som idrottar idag fostras i att ställa upp för laget och vara starka. En logik som i de flesta fall bygger bra

individer. Men som också under olyckliga omständigheter kan passa bra in i ett annat sammanhang. Mats berättar om en kille på en av gymnasieskolorna i centrala Göteborg. En kille med bra betyg och en lovande fotbollskarriär.

– Men så small ledbanden. Han blev idrottsinvalid och gick in i en depression.

I samma veva tog en kompis med honom till en klubbstuga vars medlemmar inte direkt hoppar höjd eller jagar en boll över en plan. Han fick ett nytt lag och kände sig hemma. Det blev början på en helt annan karriär med helt andra domare.

En livboj

Kriminalvården gör en rad insatser för att bryta destruktiva mönster. Bland annat genomför de flest avgiftningar per år. På häktets ungdomsavdelning på våning nio jobbar två lärare och Kriminalvården samverkar med skola, socialtjänsten och andra aktörer för att få ungdomarna på rätt köl i ett stormigt hav. Landets fängelsebibliotekariéer är också en del i arbetet och slänger dagligen ut små livbojar.

– Min roll skiljer sig från vårdarens. Jag kommer sällan med negativa besked. Frånsett att en eftertraktad bok varit utlånad i över en månad, berättar bibliotekarie Rune Ellehammar, som är anställd av Kriminalvården.

Inte sällan får han ta emot efterfrågningar på så kallade ”fängelseböcker”, titlar som El

Choco och Jag är wanted.

– Men jag märker också att tegelstenar som Shantaram efterfrågas av unga killar som inte läst så mycket tidigare, berättar Rune vidare.

Normkritik

Kriminalvården driver projektet Machofabriken. Ett projekt för ungdomar mellan 13-15 år och som handlar om att jobba med normkritik och jämställdhet. Den här typen av insatser ger också näring åt bibliotekariernas roll.

– Det kan ibland bli för mycket förfrågningar om ”gängböcker” och då föreslår jag att klienten kan testa något annat. Tänker mig att Kriminalvårdens satsning på Machofabriken kan ge fängelsebibliotekariéer chansen att ta fram böcker om alternativa mansbilder, skönlitterära och dokumentära.

Rune träffar många olika sorters klienter, alltifrån från ekobrottslingen som vill ha ekonomisk facklitteratur till den som bara vill ha serietidningar.

– Det är viktigt att vara lyhörd och lyssnande mot alla. Jag jobbade tidigare som mentalskötare och såg då vilken betydelse patientbiblioteket hade för patienter. Känner att fängelsebibliotek har samma betydelse. Vi besitter en tyst kunskap som tyvärr är svår att mäta. Men har jag varit borta ett tag säger vårdpersonalen att klienter frågat efter biblioteket, säger Rune. ■

Silent Books förenar

Projektet Silent Books startades av IBBY Italia efter att de första strömmarna av flyktingar kommit i land på ön Lampedusa. Nu har Silent Books kommit till Sverige och biblioteket i Arvika är ett av de första att delta.

– Projektet Silent Books vill överbrygga kulturella och språkliga barriärer. Genom att använda ordlösa barnböcker kan alla ta del av samma berättelser oavsett härkomst och språk, säger Cay Corneliuson, projektledare för svenska Silent Books.

Text och bild: Helén Andersson

Ett tiotal kvinnor och nästan lika många barn sitter runt det stora bordet som är fullt av färgglada garnnystan, stickor och virknålar. Kaffe, saft och kanelbullar väntar på en vagn bredvid och en trappa ner leker de yngre barnen med dockor, lego och pussel. Det är måndag och Svenska Kyrkan tillsammans med Röda Korset och studieförbundet NBV arrangerar kvinnocafé i församlingshemmet någon kilometer från flyktingboendet i Glava, en liten ort tre mil från Arvika.

Alla tittar nyfiket upp från sina arbeten när Maria Wiman från Arvika stadsbibliotek sticker in huvudet och hälsar. Hon är här varannan måndag och har med sig en vit plastlåda full av Silent Books-böcker och en del av kvinnorna och barnen vet vem hon är, andra är nya.

– Det känns alltid lite nervöst att komma hit eftersom jag aldrig vet vilken situation som väntar. Jag vet inte om det är fem eller 25 barn, jag vet inte vilka åldrar eller vilka nationaliteter. Och eftersom det inte finns någon tolk får jag förutsättningslöst göra vad jag kan, säger Maria.

Det är fjärde gången Maria besöker kvinnocaféet sedan biblioteket anslöt sig till projektet Silent Books. Hittills har det mest varit barn mellan tre och fem år och redan

Etablerar samarbete Maria Wiman och Erika Thorstensson hoppas på ett fortsatt samarbete med flyktingförläggningen i Glava.

– Jag önskar att de här barnen ska få samma utbud som alla andra barn har på ett bibliotek med sagostunder, barnteater och allt, säger Maria Wiman.

Gemensam upplevelse Det tar ett tag att fånga barnens uppmärksamhet i lekrummet på församlingshemmet i Glava. Men när det händer är uppmärksamheten total. – Tanken med Silent Books är att det ska leda till kommunikation och en gemensam upplevelse av en berättelse, säger Cay Corneliuson, projektledare Silent Book

vid andra tillfället var det så många barn att hon beslöt att i fortsättningen ta med sig kollegan Erika Thorstenson till Glava.

– Det är skönt att vara två och kunna dela upp barnen i mindre grupper. Men också att kunna prata med någon om sina upplevelser och erfarenheter.

Språkutveckling

I lekrummet en trappa ner pågår ett intensivt lekande. Tre flickor i fyraårsåldern pysslar med några dockor, en pojke lägger pussel och en annan rör runt i en låda med legobitar. Ingen av barnen tar någon notis om

böckerna som Maria och Erika lägger upp på bordet, så istället tar de var sin bok och ansluter sig till de lekande barnen på golvet. Medan barnen fortsätter sin lek, visar och berättar Maria och Erika om bilder i böckerna och till slut, efter en ganska lång stund, fungerar taktiken och de lyckas fånga barnens intresse och kan berätta om Max och om Lilla Kanin.

– Och här lägger sig Lilla Kanin i sin säng, berättar Maria.

– Säng, upprepar barnen unisont och pekar på docksängen de just bäddat till en docka.

– Jag får dramatisera och använda händer och ansiktsuttryck mycket mer, men får jag kontakt finns ögonblick som verkligen glimmar till. Som till exempel när de unisont upprepar ord jag säger, både på svenska och på sitt eget språk. Det tycker de är roligt och det blir väldigt mycket språkutveckling samtidigt, säger Maria.

Textlösa böcker

Det ingår 14 blandade boktitlar i svenska Silent Books-lådan, böcker som ska ses som förslag och som revideras efterhand. De 14 grundboktitlarna är alla textlösa böcker med

Fakta

IBBY Italia startade år 2012 projektet "Silent Books from the world to Lampedusa and back".

IBBY Sverige startade hösten 2015 Silent Books Sverige.

Silent Books Sverige är ett pilotprojekt med syfte att utveckla metoder för att arbeta med textlösa böcker i samarbete mellan folkbibliotek och flyktingförläggningar.

Fem kommuner deltar i pilotprojektet som kommer att utvärderas i oktober.

Projektet har tagit fram en handbok som kan användas av intresserade som arbetar med barngrupper på flyktingförläggningar. Silent Books Sverige har stöd från Kulturrådet, Svensk Biblioteksörening och stiftelserna Solkatten och Helge Ax:on Johnson.

Samtal och glädjen stor.
i Sverige.

ett rikt bildspråk och anpassade efter svenska förhållanden, noggrant utvalda av IBBY Sveriges arbetsgrupp för Silent Books, och där flera av böckerna anknyter till teman som ensamhet och längtan. Det är böcker både utgivna i Sverige och i andra länder och en bok som snabbt blivit populär bland de lite äldre barnen i Glava är *Var är tårtan?* av The Tjon-Khing.

– Boken om tårtan är svår att motstå och lätt att ta till sig även för de barn som har svårt att koncentrera sig, säger Maria och berättar att många av de barn hon hittills mött aldrig sett en barnbok förut och ald-

rig tidigare suttit med en vuxen och läst en saga. Ett faktum som bidrar till svårigheten att skapa kontakten som får barnen att sitta ner och lyssna och titta på bilderna. Men när det väl sker, berättar Maria, kan oväntade saker hända.

– Vid ett tillfälle var det en pojke som satt kvar efter att vi läst klart boken *Resan* av Aaron Becker. Kanske var det boken, kanske var det tavlan på väggen bakom mig med motiv av ett hav med en båt som fick honom att berätta sin historia för mig. Han pekade på tavlan och började räkna upp länder han åkt genom, han pratade om Daesh

och drog över halsen i en avrättningsrörelse. Med hjälp av sina händer, tavlan på väggen och lite Googlande från min sida, berättade han om hela sin dramatiska flykt från Mosul i Irak till Glava i Värmland.

– Och det är ju precis vad Silent Books handlar om, att låta bilden vara utgångspunkt för samtal och kommunikation. ■

som det första personliga samtalet med en svensk utanför SFT”.

Vänner för livet

Samtidigt pekar utvärderingen på att det finns en del lärdomar att förmedla för andra bibliotek som funderar på något liknande.

– Som vid alla nya projekt har det varit en del praktiska problem i början. Förfrågningar om att låna en svensk har visat sig ta mycket tid i infodisken eftersom de frivilliga inte alltid går att nå per telefon, säger Håkan.

Han framhäver därför att det kan vara en idé att fråga de frivilliga om de kan tänka sig att tillåta att biblioteket lämnar ut deras telefonnummer, för att intresserade låntagare själva sedan ska kunna ta kontakt. Håkan ser vidare att det också finns ett stort värde i att försöka bygga upp en tillräckligt stor ”samlings” innan start. Detta mot bakgrund av det stora intresset.

– Jag hade tankar om att det kanske kunde bli problematiskt. Men utvärderingen är

översvallande positivt. Några har fått nya vänner, kanske för livet. Jag hoppas det kan bli ett permanent inslag i bibliotekets integrationsarbete, säger Håkan.

Nära rekord

Tidigare i år presenterade Norrköpings stadsbibliotek sina besöksiffror. Antalet fysiska besök, inklusive alla filialer och bokbussen har ökat med 45 procent. I absoluta tal handlar det om 1 488 603 besök, vilket är nära toppnoteringen från 1999 på 1 518 427 besök. En stor del av ökningen beror på antalet nyanlända.

– Vi vet att vi spelar en viktig roll och ger språkliga och kulturella ingångar till det svenska samhället, säger bibliotekschef Birgitta Hjerpe.

Människor som växer

Biblioteken har ett rikt programutbud som riktar sig till olika målgrupper och speglar behovet av såväl läsfrämjande insatser för

barn, som språkhjälp för vuxna. Samtidigt är delar av integrationsarbetet en del i bibliotekets flöde av tjänster och utbud på ett ibland nästan omedvetet sätt.

– Det är roligt med olika typer av spetsprojekt. Men jag tänker på mötesplatsen och allt som sker i vardagen utan att vi tänker specifikt integration. Det kan vara folk som kommer hit för att få hjälp med olika saker eller bara för att logga in på vårt trådlösa nätverk. Det viktiga är att vi kan göra en skillnad och få människor att växa, säger Birgitta Hjerpe. ■

Asylsökande får besök av Bokstart

Länsbiblioteket i Västernorrland är en av Kulturrådets nya piloter i den läsfrämjande satsningen Bokstart. I Västernorrland kommer man att rikta in sig på asylsökande småbarnsföräldrar.

Text: Helén Andersson

Kulturrådet fördelade i början av året 3,8 miljoner i stöd till pågående och nya pilotprojekt inom ramen för Bokstart. De nya pilotområdena ska ha fokus på glesbygdsområden och det är Region Jämtland/Härjedalen och Länsbiblioteket Västernorrland som ska driva projekten.

– Vi tänker att de som verkligen drabbas av att bo i glesbygd är de asylsökande som kan hamna på de mest märkliga ställen långt

ute i skogen långt från all kommunal service och kommunikationer, säger Eva Nordlinder, biblioteks- och litteraturkonsulent Länsbibliotek Västernorrland.

Länsbibliotek Västernorrland har anställt två personer till projektet som inledningsvis kartlägger asylboende, kontaktar ansvariga och samordnar samarbete med BVC och barnbiblioteken i länet. Eva Nordlinder tror att arbetet kommer i gång till sommaren och att Pilotprojektet Bokstart i Västernorrland kommer att ha ett visst fokus på hela familjen.

– Vi vill ge både mammor och pappor den här informationen och inspirationen, säger hon och berättar att de kommer att använda den litteratur som ingår i Bokstartpaketet, men också använda sig av informationsmaterial de själva tagit fram i det egna projektet Språkjakten.

– Det var ett projekt vi hade tillsammans med logopederna i länet och informationsmaterialet, som är på 16 språk, handlar om barns läsning. ■

Nu byter vi skepnad!
Framsidan blir

noll27

Release på Bokmässan i Göteborg
den 22 september i Kultur i Västs
monter: D02:09

Möt oss där!

An aerial photograph of Zagreb, Croatia, showing a dense urban landscape with various buildings and a prominent domed structure. The image has a blue color cast. A semi-transparent blue box is overlaid on the left side, containing text.

A book for a roof

I Zagreb har en eldsjäl och några volontärer med hjälp av ekonomiskt stöd från EIFL, Electronic information for libraries, startat särskild biblioteksservice för hemlösa. Projektet heter A book for a roof och har fått stor uppmärksamhet i Kroatien.

Text och bild: Helén Andersson

Respekt Jasmina Sebek kommer till bibliotekets drop-in för hemlösa så ofta hon kan.

– Här blir jag bemött med respekt, säger hon.

– Ingen vill leva som ett djur. Tidigare levde jag bland ruiner och var i ett fruktansvärt dåligt skick. Här har jag fått hjälp med återsocialisering, information om mina rättigheter och ett id-kort.

– Jag känner mig som en människa när jag är här. Jag vill lära mig datorn och jag ser det som en utbildning.

Rösterna tillhör Mile Mrvalj och Jasmina Sebek och jag träffar dem på stadsbiblioteket i Zagreb. Fem tunga trappor upp under takåsarna är det två dagar i veckan drop-in-verksamhet och workshops i informationskunskap för hemlösa och under två timmar står åtta datorer påslagna och väntar på att användas. Den här dagen sitter Mile och Jasmine vid varsin dator, mitt i rummet står ett bord med snabbkaffe och lite kakor, och vid bordet sitter en av projektets fyra volontärer och bibliotekarie Sanja Bunic.

– De hemlösa ser biblioteket som en säker och trygg plats. Här kan de få hjälp med

att skaffa ett e-postkonto, skriva ett cv eller söka ett jobb. De kan ladda sin telefon, ringa gratis, kopiera och skanna och de kan prata med våra volontärer. Vi bjuder på kaffe och kakor och ibland är alla datorer upptagna och ibland, som idag, bara en eller två,

Medan volontären sätter sig hos Jasmine Sebek som vill ha hjälp med att hitta en adress, sätter jag mig vid bordet och håller upp lite varmt vatten och kaffepulver i en plastmugg. Sanja Bunic berättar om hur hon i sin roll som socialbibliotekarie på stadsbiblioteket i Zagreb en dag besökte ett läger utanför Zagreb där det bor många hemlösa. Där träffade hon en hemlös man som ville ha hjälp att få tillgång till e-böcker eftersom han läste mycket och inte hade rätt till länkort på biblioteket och inte råd att köpa böcker.

– Han frågade om han fick komma på bibliotekets it-workshop för äldre för att lära sig, och det fick han förstås, ler Sanja

Bunic och berättar att det var då hon fick idén till ett projekt riktat direkt till hemlösa. Hon skickade in ett projektförslag till EIFL som gav henne 15 000 dollar för ett projekt som skulle ge hemlösa sysselsättning och utbildning.

Workshops

Till en början valde Sanja Bunic att organisera en del av projektet i lägret och donerade sex datorer, en skrivare och en massa böcker dit. Men det tog flera månader innan någon var intresserad av datorer och böcker, och det tog tid innan de började komma på de it-workshop hon höll.

– Det är misstänksamma människor, säger hon och beskriver ett läger med massor av problem och där kvinnor och barn lever bland våldtäktsmän, kriminella, alkohol och droger.

– Jag var aldrig rädd, jag kände bara sorg och frustration. Men jag är glad att jag an-

Lyft fråga Mile Mrvalj och Sanja Bunic har tillsammans lyft hemlösas situation i Kroatien genom att bland annat producera en mängd skrifter om projektet och en bok om hemlösas situation.

litade en manlig it-specialist som arbetade tillsammans med mig där ute.

Parallellt med it-workshopen startade hon tillsammans med Zagreb volontärcenter konstworkshops i lägret, och hon anställde psykologer som höll workshops i hur man presenterar sig vid en jobbintervju.

– Men hemlösa vill inte prata om sina liv inför en grupp. De vill ha individuell coaching och de vill prata om sina problem. Och det var väldigt mycket problem, konstaterar Sanja Bunic som, trots att hon tappade 20 kilo på vägen, känner sig överväldigad och nöjd med att hon ändå gjorde något.

Hemlös kändis

I resebroschyrer beskrivs Kroatien som ett gästvänligt land med badvänliga klippor vid turkosa hav och Mile Mrvalj, som har gjort oss sällskap vid bordet, skojar med mig om svenska turister som vill se platsen där piratnästet i Pippi Långstrumpfilmen spelades in.

Men det finns en annan bild, en bild av ett land som fortfarande lider av sviter efter självständighetskriget med stor fattigdom och diskriminering.

– Anledningen till att så många hamnat i fattigdom och hemlöshet är att vi tidigare levde under kommunismen. När vi gick över till kapitalism var det många som inte visste hur man hanterade pengar, menar Mile Mrvalj som innan kriget bodde i Sarajevo där han drev en frisörsalong och ett galleri. Men, fortsätter han, jag är ingen affärsman och dessutom var jag i minoritet som kroat i Sarajevo och till slut blev pressen för stor och jag flyttade hit. Då hade jag förlorat allt.

För cirka fem år sedan började Mile Mrvalj använda sig av bibliotekets service för hemlösa där han fick hjälp med att skaffa ett id-kort och där han lärde sig hitta information om att han till exempel har rätt till socialhjälp.

– Det här biblioteksprojektet har gett mig

ett liv alla människor är värda och tillsammans har vi gjort samhället medvetet om de hemlösas situation, säger Mile Mrvalj medan han rullar en cigarett.

Mile Mrvalj var den första som genom projektet fick ett id-kort och det var något som fick stor uppmärksamhet i media och han och Sanja Bunic fick delta i många offentliga föreläsningar och manifestationer.

– Vi blev riktigt välkända, skrattar Sanja Bunic som tror att det var Miles personlighet och hans historia och hans erfarenhet av att vara hemlös som gjorde att det plötsligt berättades om hemlöshet i media, något det tidigare varit skamligt att prata om.

– Sedan 2011 erkänner Kroatien att det finns hemlösa i landet. Och Mile är en ovanlig person som vill prata om sina erfarenheter. De flesta som är hemlösa vill inte vara offentliga för att de skäms, säger Sanja Bunic och berättar att Mile Mrvalj fick sitt id-kort för tre år sedan och att sedan dess har ytter-

ligare 85 personer med bibliotekets hjälp fått id-kort. Ett id-kort som samtidigt ger rätt till ett lånekort på biblioteket

Street fighter

En av projektets målsättningar har varit att medvetet arbeta med att stärka de hemlösa nätverk och Mile Mrvalj är, berättar Sanja Bunic, en kreativ person och ett utmärkt exempel på att själv numera ha ett stort nätverk bland forskare och professorer på universitetet, bland konstnärer och designers och bland unga aktivister. Människor som vill ta del av hans idéer och hjälpa honom.

Mile Mrvalj själv menar i sin tur att det är bibliotekets förtjänst att han kunnat starta föreningen The Fighter. En förening som organiserar musikkonserter, utställningar och workshops, och som producerar de hemlösa tidning The Street Fighter som Mile är redaktör och chef för.

– The Street Fighter säljs av hemlösa som får behålla en del av inkomsten av försäljningen, säger Mile Mrvalj och berättar att det mesta av inkomster och donationer annars går tillbaka till föreningen för att hjälpa andra hemlösa. Själv har han socialbidrag som precis räcker till tobak, lite mat och till hyra av det lilla rummet utan badrum.

– Jag är lite trött på kampen att överleva, suckar han och lämnar oss vid kaffebordet för att ta trapporna ner för att röka.

Volontärer

Ungefär samtidigt som projektet A book for a roof startade år 2010, startade biblioteken

i Zagreb sitt volontärprogram. Det finns volontärer inom många verksamheter i Kroatien och i Zagreb är de knutna till ett center för volontärer och kontrakteras för sin insats. Fram till år 2015 ökade antalet volontärer på biblioteken i Zagreb med 216 procent. En ökning Sanja Bunic förklarar med att det ställdes krav på allt mer biblioteksservice till en allt mindre budget vilket hon konstaterar gör volontärer nödvändig för bibliotekens överlevnad. Hon menar att biblioteken måste inse att de är serviceorgan och kanske ändra sin överlevnadsstrategi och inse att volontärer betyder att biblioteken kan organisera ny service som till exempel biblioteksservice till hemlösa.

– Jag är den enda bibliotekarien på stadsbiblioteket i Zagreb som organiserar speciell verksamhet för hemlösa och utan volontärer hade det inte varit möjligt.

Guideline

Sanja Bunic säger att just ensamheten är den största utmaningen där kollegor på biblioteket kan bli arga för att hon serverar hemlösa kaffe när hon har andra arbetsuppgifter som väntar. Det finns ingen policy för hur biblioteken ska hantera utsatta människor som hemlösa eller tiggare i Kroatien, och Sanja Bunic menar att det är samma situation i hela Europa där antalet personer som upplever hemlöshet ökar.

– Allt arbete på biblioteken sker intuitivt och är helt beroende av individuell entusiasm och eldsjäl.

För att möta de ökade behoven och för

att arbetet inte ska hänga på ensamma eldsjäl, har Sanja Bunic inlett ett arbete inom IFLAs sektion Library Services to People with Special Needs.

I samarbete med bland annat sektionen Public library vill hon skapa en guideline som kan ge vägledning och fungera som en samlad, standardiserad metod eller service på bibliotekstjänster som är anpassad för målgruppen.

När vi träffas i mars håller hon på att samla in erfarenheter och exempel på bibliotekstjänster för hemlösa och har fått in 14 exempel från hela världen. De flesta kommer från USA och Australien, länder som har erfarenhet av att möta hemlösa, men också länder som ifrågasatt behovet av en guideline.

– Jag blev riktigt ledsen när jag bad om samarbete mellan våra sektioner inom IFLA och två ledamöter från USA högljutt menade att det inte behövs någon guideline för hemlösa eftersom de är som andra människor. Jag upplever att det finns olika åsikter och här i Europa, där problemet inte är så synligt än, har vi mer medkänsla. Och det kommer att finnas en guideline till IFLA-konferensen i sommar, konstaterar Sanja Bunic. ■

Erfarenhetsutbyte i Zagreb

IFLAs sektion Public library arrangerade i mars ett öppet seminarium med fokus på projekt riktade mot utsatta biblioteksbesökare. Framsidan följde med den svenska IFLA- delegationen till seminariet i Zagreb i Kroatien.

Text och bild: Helén Andersson

Det är den nionde mars och våren har kommit till Zagreb i Kroatien. Träden i parken mellan stadens tågstation och Zagrebs stadsbibliotek lyser ljusgröna och på marken blommar vårlökar för fullt. Jag är på väg till seminariet som ska vara på stadsbibliotekets barnavdelning vars entré anonymt gömmer sig några meter från ingången till stadsbiblioteket.

Att kliva in på barnbiblioteket i Zagreb är som att förflyttas till 1960-talet. Samma barnanpassade små stolar och bord som fanns på bibliotek och barndaghem då, finns här nu. Samma lukt av många böcker på rad, samma tidsanda i affischerna på väggen och samma kulramar i lekhörnan.

Bibliotekarier är i full färd med att ställa i ordning för dagen och visar mig ut på innergården där det står en vagn med kaffe och små kakor bredvid de två, låga barnanpassade bänkarna. Solen skiner, kaffet är sött och på gården intill hänger tvätt utanför flagnande fönsterkarmar.

Engagemang

Gården fylls sakta av dagens seminariedeltagare och jag hör språk från stora delar av världen. Den här gången är det representanter från elva länder och tre kontinenter som tagit sig till Zagreb och gemensamt för dem alla är ett engagemang för internationella biblioteksfrågor och möjligheten att inspireras och utbyta erfarenheter. Snart får jag

Inflytande Lo Claesson, Anette Mjöberg och Torbjörn Nilsson tycker alla att de genom sitt engagemang och arbete inom IFLA kan hjälpa till att stärka rätten till informationsfrihet i världen.

– Det är ett kollegialt stöd över gränserna där det handlar om det fria ordet och om access till information. Och det känns riktigt bra, säger Torbjörn Nilsson.

sällskap av de tre svenska deltagarna som alla ska hålla föredrag under dagen. Medan vi njuter av vårsolen pratar vi om sektionens arbete och pratar om hur olika förutsättningarna är för att delta på det årliga mötet. Många åker på egen bekostnad andra har full ersättning från sin arbetsgivare.

– Jag tror det handlar mycket om eko-

nomi att inte fler, och framförallt fler yngre bibliotekarier är engagerade i IFLAs arbete, säger bibliotekschef Torbjörn Nilsson från Malmö som tycker det är dags för en generationsväxling.

– För det måste vi erkänna att vi är lite till åren komna de flesta av oss i den här sektionen i alla fall. Och jag tycker det är jätte-

viktigt att en yngre generation engagerar sig internationellt och jag tycker det är jätteviktigt att dela erfarenheter och skapa nätverk, säger han och får medhåll av kollegorna Anette Mjöberg från Hässleholm och Lo Claesson från Vaggeryd som berättar varför de väljer att varje år lägga några semesterdagar på IFLAs möten runt om i världen.

– Det är oerhört intressant med internationella möten och att få utbyta erfarenheter, och bland annat IFLAs guidelines inom olika verksamhetsområden är ett viktigt och betydelsefullt arbete, säger Lo Claesson.

– Att få större förståelse för kulturella skillnader. Som till exempel när vi diskuterar priser på e-böcker i olika länder och att då höra om länder där det handlar om att överhuvudtaget få elen att fungera. Och samtidigt förstå att bibliotek världen över brottas med samma problem som till exempel oönskade politiska beslut och högervindar är insikter jag fått genom mitt arbete i sektionen, säger Anette Mjöberg.

Det handlar om det fria ordet

Sektionen Public library är i motsats till andra sektioner inom IFLA mer övergripande och de tre svenska deltagarna skulle önska ett tydligare uppdrag.

– Vi vill hjälpa till att utveckla biblioteken i världen och vi gör det genom vår hemsida, vår blogg och genom våra återkommande möten runt om i världen. Men rätten till information och möjligheten att använda digitala resurser är inte lika självklara i alla delar av världen. Det krävs något mer, menar Anette Mjöberg som ändå är hoppfull och tror att sektionen kommer att hitta något att jobba med när det gäller bibliotekens betydelse för samhällsutveckling och invånares utbildning.

– Arbetet inom IFLA gör att kollegor från hela världen, oberoende av religion, kön eller länders statsskick kan träffas och utbyta information, skapa strategier och gemensamma mål för biblioteksarbete och samarbete. Ett arbete som förhoppningsvis leder till att stärka rätten till informationsfrihet i världen.

Seminarium

Det är dags att börja seminariet och inifrån rummet hörs ett allt högre sorl. Seminarierummets inramning andas fortsatt samma 60-tal som barnbiblioteket och på scenen syns stora blomsterarrangemang och markerade sittplatser där dagens talare likt en kör får ta plats.

Att seminariet i Zagreb är öppet för andra än styrelsemedlemmarna i sektionen Public library är ovanligt. Annars träffas styrelsemedlemmarna en gång om året för så kallade terminsmöten och däremellan har de skype-möten och nationella möten. Men

medlemmarna i den kroatiska sektionen ville ta tillfället i akt och bredda mötet för att dela erfarenheter och inspiration.

– Vi vill etablera och stärka kontakter mellan bibliotek i Kroatien och internationella kollegor, säger Liljana Sabljak, bibliotekschef i Zagreb, som förklarar.

Under dagen fick seminarieåhörarna ta del av erfarenheter från Spanien, Kroatien, Finland och Sverige. Montserrat Espuga från biblioteket i Font de la Mina i Spanien berättade om deras verksamhet för och med romer, Pirkko Lindberg från Tampere i Finland berättade om bibliotekets samarbete med barn och om Tampere Children's Parliament och från Kroatien fick vi höra exempel på bibliotekens samarbete med volontärer och från olika biblioteksarbete med unga, med hemlösa och med funktionsnedsatta.

Fakta

IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions.

IFLA är en oberoende, internationell ickestatlig och icke vinstdrivande organisation som samlar informationsspecialister, bibliotekari och deras användare i hela världen.

Inom IFLA finns 43 sektioner med olika inriktningar. Det är här det mesta programarbetet bedrivs.

Varje sektion har en styrelse som består av minst 10 och högst 20 ledamöter. IFLAs medlemmar väljer kandidater till styrelsen och man väljs på fyra år med möjlighet till ytterligare en lika lång period.

Public Library section är en av de 43 sektionerna och ska främja utvecklingen av offentliga bibliotek världen över.

I Sverige är det Torbjörn Nilsson, bibliotekschef Malmö stadsbibliotek, Lo Claesson, bibliotekschef Vaggeryd och Anette Mjöberg, bibliotekschef Hässleholm som ingår i styrelsen i Public Library section.

Är man medlem i Svensk Biblioteksförning kan man söka bidrag för att delta i IFLAs arbete och den årliga konferensen.

Från Sverige lade Torbjörn Nilsson fokus på bibliotekets reception och på mötet med läntagaren. Lo Claesson och Anette Mjöberg hade en gemensam presentation om svenska bibliotek som en mötesplats för alla och hur svenska bibliotek arbetar med integration.

– Jag tror att de nordiska länderna har kommit väldigt långt vad det gäller biblioteksverksamhet och jag tror att det är bra om vi kan förklara lite varför vi kommit så långt. Så vi inte bara framstår som ett slags elitlag, säger Torbjörn Nilsson. ■

En frizon för barnen

I stadsdelen Tøyen i Oslo har barn mellan 10–15 år fått sitt egna bibliotek. En gammal lastbil är ombyggd till ett kök och i en skena i taket hänger linbanegondoler. Med Stockholms Tiotretton som förebild är det en frizon som ger utrymme åt både kreativitet, kulinariska upplevelse och en stillsam lästund.

Text: Fredrik Svedemyr

Tøyen ligger i det som en gång var gamla Oslo dryga tio minuter med tunnelbanan från centralstationen. En stadsdel som rymmer både Edvard Munchmuseet och botaniska trädgården. Deichmanske biblioteks filial på torget är nyrenoverad. En doft av trä fyller rummet och ramar in den rustika känslan av ett bibliotek där hållbarhet präglar inredningen. Gamla dörrar blir avdelare i rummet och kabelvindor i trä har anpassats för att kunna fungera som personalens informationspunkter. Men det är inte bara här som bibliotekets utformning har fått en ton som rimmor med vår samtid och idén om hållbar utveckling. Lite längre bort på andra sidan torget ligger bibliotekets egen frizon för barn mellan 10-15 år. Här sticker inredningen ut ytterligare ett snäpp. Mitt i rummet står en ombyggd Volvo-lastbil. Det som till synes en gång var ett flak är nu ett litet kök med plats att sitta runtom och motorhuven har gjort om till ett krypin. En lastmoppe har blivit en oas för kreativitet.

– Det är skapat utifrån lokala förutsättningar och bygger på barns önskan om en trygg plats där de samtidigt kan bli sedda. Vi har öppna ytor blandat med olika krypin och platser där barnen kan skapa själva, berättar filialchef Reinert Mithassel.

Kreativt Stadsdelen Tøyen i Oslo har fått ett nytt bibliotek för barn mellan 10 och 15 år. Det invigdes tidigare i våras och är nu ett drygt 600 kvadratmeter stort rum som bjuder på många kreativa lösningar. Foto: Fredrik Svedemyr

Fattigdom

Biblioteket på dryga 600 m² invigdes tidigare i våras och är resultatet av ett långt förarbete.

– Vi har inspirerats mycket av Tiotretton

i Stockholm och haft stort utbyte kring deras erfarenheter. Sedan har vi också genomfört workshops med ungdomar och utgått från deras idéer för hur de använder ett bibliotek

Flexibelt Det nya biblioteket ger utrymme för både eget skapande och en stillsam stund för läsning. Det har snabbt blivit en populär mötesplats och en frizon för sta
Filialchef Reinert Mithassel lyfter fram bibliotekets värde som motor i samhällsutvecklingen. En investering som bidrar till att minska risken för utanförskap. Foto: Marco

och frågor kring vad de saknar i tillvaron, berättar Reinert Mithassel.

Tøyen ligger i det som kallas för det gamla Oslo och är inte bara en stadsdel som präglas av Edvard Munch och botanik. Det är en socioekonomiskt utsatt stadsdel. Klyftorna har ökat och det finns en utpräglad fattigdom i området. Tøyen har, enligt en rapport från Oslo kommun, den högsta barnfattigdomen i hela Oslo. En av tre barnfamiljer lever under OECDs fattigdomsgräns.

– Det är också en hög grad av trångboddhet. Det har funnits ett behov av att göra något för barnen i stadsdelen, säger Reinert Mithassel. och berättar vidare att satsningen

på den nya avdelningen för de lite äldre barnen är en del av en politisk kohandel i samband med att Munchmuseet ska flytta 2019.

Trygg plats

Oslo kommun initierade 2014 ett omfattande femårigt program för ett områdeslyft. Det övergripande målet med områdeslyftet är att de boende ska uppleva Tøyen som en trygg och inkluderande plats, där de vill stanna. Att stärka befintliga och skapa nya mötesplatser är en av de grundläggande strategierna. Biblioteket är en del i satsningen.

– Jag tror absolut vi kan vara ett instrument och bidra till lokalsamhällets utveck-

ling. Här kan barnen bygga sina identiteter och finna en styrka i sig själva. Det skapar en bättre utgångspunkt i livet.

Flugfiske

I stadsdelen bor det cirka 1 800 barn i åldern 10-15 år. Med dryga 400 fysiska besök per dag, så har det nya biblioteket snabbt blivit en populär mötesplats.

– Vi måste få in dem genom dörren för att kunna driva vårt förmedlingsarbete vidare. Vi jobbar med litteraturen och böckerna. Men barnen kan komma hit av helt andra anledningar. De kanske bara vill vara ensamma i en vrå eller vara tillsammans med andra.

sdelens barn. Biblioteket är ett led i en större politiskt satsning på att rusta upp stadsdelen. Idag jobbar fem anställda, som alla tidigare har jobbat med ungdomar. Heyda

Det finns andra ändamål. I vårt arbete att förmedla kultur och kunskap ser vi oss lite som flugfiskare. Vi får se vem som nappar, säger Reinert Mithassel.

Barnens rum

Det talas ibland om vikten av att våga släppa kontrollen. Här har barnen inte bara varit delaktiga i rummets utformning. De har också fått bestämma kategorierna på hyllorna, vilket bland annat har landat i kategorier som ”förbjudet för vuxna”. Som frizon är också, likt Tiotretton i Stockholm, biblioteket just förbjudet för vuxna. Andra vuxna än personalen får inte korsa den gulmålade linjen

innanför entrén.

– Detta är barnens arena och det är en regel vi är väldigt noga med, säger Reinert Mithassel och understryker också arbetet med att låta barnen själva axla delar av den kunskapsförmedling som sker i rummet.

– Vi försöker engagera samariter, äldre barn som kan hjälpa andra, fortsätter han.

Lönsamt

Att mäta nyttan med ett bibliotek i allmänhet och en specifik satsning som biblioteket i Tøyen i synnerhet, kan mer vara en fråga om ideologi än matematisk precision. I en tid av neoliberalt statsmannaskap finns det i

vissa lägen en vilja att plocka hem varje satsad skattekrone i ett prydligt Excel-ark. Men Reinert Mithassel vill hellre tala om alternativen. Med utgångspunkt i Ragnar Andreas Audunsons teorier, menar han att det finns ett tydligt värde.

– Investering i bibliotek är en lönsam investering. Vad kostar ett liv i social omsorg? Vad kostar ett liv i arbetslöshet? Ett dysfunktionellt liv? Kan vi bara nå ett liv som annars hade hamnat i utanförskap, så har vi tjänat in ett helt bibliotek, säger Reinert Mithassel. ■

En plats som räddar liv

Bibliotek är inte bara en arena för folkbildning. I ett nytt projekt blir biblioteken också en hälsofrämjande arena. Samverkan med frivilligorganisationer och kunskap om lokalsamhällets förutsättningar är framträdande komponenter i det hälsofrämjande arbetet. Här spelar biblioteken en central roll.

Text: Fredrik Svedemyr

Begreppet folkhälsa har många aspekter. I Västra Götalandsregionen arbetar Avdelning folkhälsa med åldrande med livskvalitet, såväl som ökat arbetsdeltagande och livslångt lärande. En stor del av arbetet går övergripande ut på att skapa social hållbarhet. Biblioteken är i det här sammanhanget en central arena.

– Många bibliotek är långt framme i sitt arbete. Vi ser exempel som Botkyrka, där biblioteket spelar en stor roll i det lokala samhällets utveckling. Biblioteken har lång erfarenhet av lärande och att jobba med läsfrämjande aktiviteter för barn och unga, säger Eva Mattsson-Elofson, regionutvecklare på Avdelning folkhälsa på Västra Götalandsregionen.

Börja i tid

Sedan i våras är hon med och mejslar fram ett projekt som syftar till att skapa trygga och goda arenor för att främja folkhälsoarbetet. Tanken är att utifrån FN:s barnkonvention öka förutsättningarna för jämställda och jämlika livsvillkor tidigt i livet.

– Jag brukar tala om att det är viktigt att börja så tidigt som möjligt. Vi ser ett behov av att jobba med förskolan såväl som familjecentraler. Med exempelvis läsning finns det socioekonomiska skillnader och här kan tidiga insatser vara en infrastruktur för framtiden, säger Eva Mattsson-Elofson vidare.

Det kommande projektet är ett samarbete mellan Kultur i Väst, biblioteken, Bris, Rädda Barnen och Avdelning för folkhälsa.

– Bris har bland annat en stor kunskap från sin kontakt med barn kring vilka behov som finns. Rädda Barnen publicerar årligen rapporter om barnfattigdom. Biblioteken kan vara en arena att mötas på. Men de har också stor kunskap om lokalsamhällets specifika förutsättningar. Det finns mycket kunskap att leverera in i projektet, säger Eva Mattsson-Elofson.

Gemensam grund

I dagsläget är projektet inne i en kartläggningsfas och man håller på att titta på ett urval av kommuner som ska ingå i samarbetet. Därefter ska man i nästa fas genomföra en

pilot för att kunna bygga en grund kring gemensamma begrepp och framtida aktiviteter.

– De olika aktörerna har sina profiler och jobbar nationellt, regionalt och lokalt på olika sätt. Det finns goda förutsättningar att bygga en stabil struktur kring det här arbetet, där biblioteken har möjligheten att bli en hälsofrämjande arena. Många bibliotek jobbar med läxhjälp vilket är ett bra insteg för minskade klyftor och social hållbarhet. Biblioteken kan ge det lokala perspektivet större utrymme. Svaren på de behov som finns kan se olika ut beroende på vilken kommun det handlar om, säger Eva Mattsson-Elofson.

Klyftor som dödar

Klyftorna mellan fattiga och rika ökar. Enligt LO:s senaste rapport om makteliten går det lite drygt 18 industriarbetarlöner på maktelitens genomsnittliga inkomst före skatt. Samtidigt ligger barnfattigdomen stadig på runt 12 procent, enligt Rädda Barnens senaste mätning. Störst risk att hamna i barnfattigdom löper barn till ensamstående föräldrar och barn till utlandsfödda föräldrar. Siffrorna är ett par år gamla och hur det ser ut i de kommande mätningarna återstår att se. Men det finns en tydlig ojämlikhet i samhället. Bara i Västra Götaland talar man om att ojämlik hälsa under ett år leder till 1 500 dödsfall i förtid. ■

En skatt på andra våningen

I ett hus strax innan ingången till marinbasen i Karlskrona finns en bokskatt. Två trappor upp i Sjöofficerssällskapets hus vid Amiralitetstorget finns ett bibliotek med böcker från 1600-talet och framåt. Ett rum med väggar av plåt där tamparna fortfarande knakar mellan historiska pärmar.

Text och bild: Fredrik Svedemyr

Biblioteket är ett avlångt rum med höga fönster längs ena väggen. De andra väggarna är klädda med böcker bakom glasörrar. Det är ett rum där det lite klyschiga uttrycket om historiens vingslag faktiskt är en träffsäker beskrivning.

– Det här är en signaltabell från 1795. Det är guvernören på den svenska kolonin St. Barthélemy som har tecknat ner hur man signalerar med flaggor tills sjöss, berättar Andreas Nilsson.

Han är till vardags bibliotekarie på Sjöstridsskolans bibliotek, som ligger inne på marinbasen. En del av hans fritid är dedikerad till att sköta Kungliga Örlogsmannasällskapets bibliotek i Karlskrona tillsammans med kollegan Tom Ohlsson.

– Jag var tidigare utställningschef på Marinmuseet och fick frågan om jag ville hjälpa till med den sjöhistoriska aspekten av samslingen, säger Tom.

Värna om havet

Kungliga Örlogsmannasällskapet bildades 15 november 1771 och är en kunglig akademi. Enligt sällskapet är det förmodligen Sveriges och kanske även världens äldsta militärvetenskapliga samfund. Det bildades för att aktivt verka för utvecklingen av sjökrigsvetenskapen, sjöväsendet i allmänhet och den marina miljön. Som ett led i detta ger också

Bokskatt | Sjöofficerssällskapets hus nära marinbasen i Karlskrona finns ett bibliotek. Det är en något dold bokskatt för den som är intresserad av marin historia. Själva biblioteket är byggt med inspiration från ett av familjen Wallenbergs styrelserum.

sällskapet sedan 1836 ut tidskriften Tidskrift i sjöväsendet med fem nummer per år. Biblioteket är en del av denna ambition och bidrar med att både samla kunskap om sjöväsendet och i möjligaste mån bilda opinion kring akademins tidlösa utmaning att säkerställa "... att havet kan brukas och förhindra att det missbrukas".

– Vår roll är att bistå styrelsen och ledamöterna med information. Utöver detta är

det att sprida kunskapen om att biblioteket finns och vad vi har i gömmorna. Vi vill kunna visa relationen mellan sällskapets ledamöter och vad de fann intressant att följa för att kunna verka som opinionsbildare. Biblioteket försöker även föra traditionerna vidare genom att arrangera seminarier för dagens marinkadetter på officersprogrammet, berättar Andreas.

Engagerad Andreas Nilsson är bibliotekarie på Sjöstridsskolans bibliotek inne på marinbasen i Karlskrona. På sin fritid engagerar han sig i att vårda och synliggöra samlingen i Kungliga Örlogsmannasällskapets bibliotek. Stora delar av beståndet är idag tillgängligt i Libris. En del av samlingen består av teckningar och oljemålningar, som nu också har digitaliserats.

Historisk samling

En del av arbetet i att synliggöra samlingen manifesterar sig också i att katalogisera allt i Libris. Majoriteten av materialet finns representerat. Men det finns fortfarande delar som inte är med och andra delar som behöver redigeras.

– Vi lägger in efter hand. Vi håller på att digitalisera tidskrifter och tillgängliggöra bilder på oljemålningar och teckningar som är en del av den svenska sjökrigshistorien. Det är ett helt nytt material från 1700-talets slut. Detta är något helt annat än vad jag jobbar med annars. Det är ett unikt tillfälle att få titta in i historiska ögonblick, säger Andreas.

Rum för inspiration

När sällskapet först bildades huserade de i varvsarmiralens kansli. Men genom åren blev det trångbott och senare blev det allt mer tydligt att Kungliga Örlogsmannasällskapet var i behov av en egen lokal. De skrev

därför till kungen och frågade om de inte kunde få flytta in i det så kallade Rabinska huset, ett tvåvåningshus i trä inne på varvsområdet. Kungen tyckte det lät som en bra idé och lät även flytta huset till Amiralitetstorget. Huset på sin nuvarande plats invigdes 1821. Tio år senare flyttade även läsesällskapet in och bytte namn till Sjöofficerssällskapet. Tanken var att de skulle träffas två gånger i veckan och för att samtala och ha tillgång till Kungliga Örlogsmannasällskapets bibliotek.

– Bakom hyllorna är väggarna klädda i plåt för att öka brandskyddet. Rummet som det ser ut idag kom till 1929. Det var en donation från Wallenberg och är utformat med inspiration av Wallenbergs styrelserum. Det har genom åren varit upp till medlemmarna att bygga samlingen. Vi har fått in sådant som officerarna har tyckt varit intressant. En stor del handlar om skeppsbyggnad och ämnen som är intressanta för professionen, berättar Andreas vidare.

Svensk kanon

Bakom glasdörrarna och stängda skåp finns ett bottenlöst hav av berättelser i form av handskrifter och böcker. Bland annat finns det en bok av svenskättlingen John Dahlgren. Han var amiral i amerikanska flottan under inbördeskriget och designade en kanon, den så kallade Dahlgren Gun. Det var en mynningsladdad kanon som i högre grad byggde på vetenskapliga grunder. Den hade både bättre precision och var säkrare än sina föregångare och blev även standardbeväpningen på amerikanska flottans fartyg under delar av 1800-talet.

– Det är intressant med enskilda volymer. Men det jag tycker är mest spännande är samlingen som helhet. Här har successivt byggts upp en kunskapsmassa. I botten ligger upplysningstidens tankar om bildning. Att kliva in hit är som att kliva in i en tidskapsel, säger Andreas. ■

Ny regional biblioteksplan i Västra Götaland

Kultur i Väst presenterade tidigare i våras en ny regional biblioteksplan. Den lyfter en rad prioriterade områden och ska vara en grund för den regionala biblioteksverksamheten. Förhoppningen är att den ska utveckla bibliotekens arbete runtom i kommunerna.

Text: Fredrik Svedemyr

Den nya regionala biblioteksplanen för Västra Götalandsregionen, som presenterades tidigare i våras, tar avstamp i den regionala kulturplanen. Regionen ska genom Kultur i Väst inspirera till nya och innovativa idéer

för biblioteken som mötesplatser samt läsfrämjande för barn och unga. Ett annat utvecklingsområde tar fasta på att vidareutveckla inspirationsmöten och konferenser. För Kultur i Västs räkning har sedan den regionala biblioteksplanen konkretiserats till fyra arbetsområden med folkbiblioteken i fokus:

- Lärande och utveckling
- Läsa, förstå och uppleva
- Öppenhet och tillgänglighet
- Digital delaktighet

Västra Götalandsregionen har 49 kommuner med alltifrån 5 000 till 500 000 invånare. Det finns 179 folkbibliotek, varav 55 är integrerade skol- och folkbibliotek. Tanken är att dessa konkreta arbetsområden ska stärka bibliotekens verksamheter runtom i regionen med tydliga åtaganden för Kultur

i Väst. Det tar sig uttryck i ett arbete att förmedla kunskap och metoder, främja samarbete, såväl som sprida inspiration och idéer för framtidens bibliotek.

– Den nya biblioteksplanen har fokus på andra områden än den tidigare och kommer styra vår verksamhetsplanering fram till 2019.

Bibliotekens arbete utvecklas om planens intentioner kan förverkligas. Men villkoret för detta är att Kultur i Väst kan jobba rat med planen och att biblioteken är beredda att ta emot arbetet, säger Bengt Källgren, enhetschef och tillika länsbibliotekarie på Kultur i Väst. ■

ARTS & AUDIENCES leading transition
// GÖTHENBERG

7-8 | II | 2016

Instagram Twitter Facebook

Early Birds!

Årets konferens med fokus på publikutveckling och ledarskap!
Köp din biljett nu och få ett extra bra pris.

www.artsandaudiences.com

Kultur i Väst

Nu byter vi skepnad!
Framsidan blir

noll27

Release på Bokmässan i Göteborg den 22 september i Kultur i Västs monter: D02:09
Möt oss där!

På rätt spår i en mångkulturell tillvaro

I en ständigt föränderlig värld gäller det att ha örat mot marken. Samhällets skiftningar syns ofta tidigt på biblioteken. Botkyrkas bibliotekschef Anja Dahlstedt lyfter gärna biblioteken som en arena för social hållbarhet.

Text och bild: Fredrik Svedemyr

Inte långt från kommunhuset i Tumba sveper pendeltåget förbi. Spåren skär av centrum i två delar, förenade med en inglasad gångbro. Lite som om samhället hade växt upp längst pendeltågets sträckning. Som ett stopp på vägen mot en oskriven slutdestination. Att bibliotekschef Anja Dahlstedt klev av just här på hennes väg genom bibliotekslandskapet, är närmast en blandning av den berömda tillfälligheten och samtidigt en medveten strävan.

– Egentligen ville jag bli journalist och sökte in till litteraturvetenskap på Södertörn. Efter ett år där kände jag för att göra något annat. Jag tog T-banan ut till Skarpnäck och lämnade in mitt CV till varje bibliotek längs vägen. Det blev napp på Medborgarplatsen. Jag jobbade som assistent den sista tiden då man verkligen stod och langade böcker över disk. Den typen av bibliotek finns knappt kvar och det är lite kul att ha varit med om det.

Under studietiden började samtidigt en annan resa. En resa som senare kommer att präglade en stor del av den vardag Anja idag jobbar i.

– Efter ett år som biblioteksassistent fortsatte jag och läste etnologi. Där hände något. Hela min världsbild förändrades. Jag som svensk medelklass och vit fick på djupet reflektera över min egen privilegierade ställning. Det var nästan en fysisk smärta, berättar hon.

Ungefär samtidigt som Anjas pappa läste lönestatistiken över framtidens yrke i tidningen, sökte Anja in på Bibliotekshögskolan i Borås.

– Gör det inte sa pappa. Men jag stod på mig och nu är jag här. Hade det här yrket bara handlat om böcker, hade jag nog inte varit kvar. För mig är det de sociala frågorna och bibliotekets roll i samhället som driver mig.

Anja Dahlstedt

Hade det här yrket bara handlat om böcker, hade jag nog inte varit kvar. För mig är det de sociala frågorna och bibliotekets roll i samhället som driver mig.

En motor

Botkyrka kommun är kommunen som i sitt motto är långt ifrån lagom. Riktigt vad det innebär för kommunen i stort, är kanske inte helt tydligt. För kommunens bibliotek tar sig varje fall detta uttryck i en strävan att ständigt möta lokalsamhällets behov och att verksamheten kanske inte alltid följer givna mönster.

– Vi jobbar i en värdestyrd organisation. Mänskliga rättigheter och jämlikhet genomsyrar det vi gör. Det krävs att vi hela tiden har örat mot marken och fångar upp det som händer i den omvärld vi verkar. Det är viktigt att bygga lokala nätverk med föreningar, personer och verksamheter runt omkring biblioteket. Ibland behöver vi också gå utanför rollen och våga testa.

Samtidigt är det inte alltid det där som går utanför den berömda boxen, som sätter avtryck i vardagen. Anja talar mycket om bibliotekets lågintensiva kraft. Den där motorn som tar sig fram på låg växel genom tillvaron.

– Ett enkelt exempel på detta är när pizzerian i Alby får hjälp med att skriva ut en skylt som informerar om allergier. Det är kanske någon som tycker det är en skitgrej. Men det är faktiskt något som når många och ett lågintensivt sätt att bygga ett lokalsamhälle, säger hon.

Alla cylindrar

Som på många andra ställen runtom i landet har det under den senaste tiden kommit många ensamkommande flyktingbarn till Botkyrka. En situation som påverkar flera delar av den kommunala verksamheten. Biblioteket är inget undantag. Och en situation som många gånger öppnar upp för samarbeten.

A close-up portrait of a woman with long, wavy brown hair, wearing a dark blue jacket and a multi-colored scarf with fringes. She is looking slightly to the right with a gentle smile. The background is a blurred outdoor setting with a building and a car.

FAKTA

Namn: Anja Dahlstedt

Familj: Två barn

Bor: Södertälje

Jobb: Bibliotekschef Botkyrka kommun

Intressen: – Jag är nog mycket en biblioteksnörd. Jag lever och andas bibliotek. Men annars är jag i småbarnsåren och renoverar hus. Det tar mycket tid.

På nattduksbordet just nu:

Märta Tikkanens Århundredets kärlekssaga

Det visste du inte om Anja: Var en gång basist i indiepopbandet Addo 602 och har spelat på Emmabodafestivalen

– Det har varit långa köer till gymnasiet och många ungdomar som inte har något att göra. Vi hade ett möte med berörda förvaltningar. Det är häftigt när alla steppar upp och vill göra något för att hjälpa till. För bibliotekets del innebar det att vi kunde kompensera deras väntan genom bland annat svenskundervisning i samarbete med ABF.

Det är dagar som dessa, när alla cylindrar i motorn drar igång och driver den lokala utvecklingen framåt, som Anja får känslan av en bra dag på jobbet. Andra dagar kan det handla om att läsa i en forskningsrapport att jobbet med att inkludera människor i biblioteksverksamheten är en viktig del i att skapa social hållbarhet.

– Det kan låta torrt. Men det är ett otroligt erkännande av det jobb som alla lägger ner.

Arbetet med att inkludera kan se olika ut beroende på vilken del av kommunen det handlar om. Men arbetet vilar på ett gemensamt synsätt. Vi pratar mycket om invånarna som medaktörer. Det är grundläggande för biblioteksverksamheten i kommunen. Det behöver inte alltid vara en medveten handling. Det kan handla om att besökarna intar rummet utifrån sina egna behov. Vår roll är att möjliggöra och se till att invånarna kan använda rummet på bästa sätt.

Släppa kontrollen

Bibliotek bygger per definition på en viss ordning och ett strukturerat sätt att organisera samlingar. Även om många bibliotek idag har hjul på hyllorna för att skapa ett mer organiskt förhållningssätt till rummet, är det inte meningen att någon plötsligt en dag ska rulla in hyllan med fantasy till faktaavdelningen. Men Anja talar om att det inte alltid är nödvändigt att stolarna måste stå på en given plats för att en arkitekt har formulerat det så enligt sin egen estetik.

– Vi behöver släppa kontrollen ibland och jag tror det är viktigt att det finns en del av rummet som vi betraktar som ofärdigt.

Botkyrka har idag en ung befolkning med en medelålder på 37 år och 24 procent under

Motor Anja Dahlstedt ser en stor drivkraft i bibliotekets roll i att stärka lokalsamhället. Det kan handla om enkla saker som att skriva ut en förteckning över allergiämnen till en pizzeria. Men det kan också vara att i samarbete med andra inom kommunen skapa möjligheter för ensamkommande flyktingar att bygga kunskap och utjämna dagens klyftor:
– Vi måste återerövra vårt kärnuppdrag, säger hon.

18 år. Under året beräknar man att kommunen kommer passera 90 000 invånare. Det går idag att höra tonerna av hundra olika språk. Biblioteken är viktiga delar i kommunens visioner kring stadsutveckling.

– Visst kan det vara en trist dag på jobbet när jag behöver positionera biblioteken mot andra verksamheter och bevisa vår nytta. Men jag upplever att här tänker man bibliotek och att det finns en idé om att det är något bra.

Bred rekrytering

För att möta mångfalden i kommunen ser Anja det som viktigt att tänka normkritiskt även kring språk. Hon återkommer till det där med att släppa kontrollen och kanske låta andra skapa programpunkter för att det är just den speciella punkten som är rätt i Alby eller vilken del av kommunen det nu handlar om. För att det normkritiska tänkandet ska genomsyra verksamheten ända in i de egna leden, så jobbar hon också aktivt med att bredda rekryteringen till biblioteken.

– Vi kan inte bara ha vit tillrest medelklass som jobbar på biblioteken. Vi har ett mål att 2022 ska personalsammansättningen motsvara befolkningen i kommunen. Det är

mycket en fråga om rekryteringen till bibliotekarieutbildningen. Men vi måste vara aktiva själva också. Det vi har gjort så här långt är att anställa timvikarier för att på så vis skapa ett intresse för yrket.

Olika kompetenser

Kompetensen på dagens och morgondagens bibliotek är en fråga som går på sparlåga genom stora delar av biblioteksdebatten. Anja menar att det är hög tid att lämna den nästan eviga frågan om bibliotekets roll bakom sig. Däremot ser hon ett behov av att bredda själva idén om vad det innebär att jobba på bibliotek.

– Jag tror inte alla som jobbar på bibliotek behöver vara bibliotekarier. Det är viktigt att det finns utbildade bibliotekarier, för utbildningen innebär också ett analytiskt tänkande. Det är ett unikt yrke i den meningen att vi jobbar väldigt nära förändringarna i samhället. Men vi måste ha en bredare bild av yrket för att på ett trovärdigt sätt kunna förmedla vårt demokratiska ideal.

Nygamla klyftor

I den senaste medborgarundersökningen visar det sig att kommunens invånare generellt känner sig mindre nöjda med möjligheterna till inflytande över kommunala beslut och verksamheter. Samtidigt är biblioteken en av de mest centrala mötesplatserna och av alla kommunens verksamheter toppar biblioteken nöjdhetsindexet med 83 procent. Det visar också till viss del den potential biblioteket har i ett lite större perspektiv.

– Jag tänker att kärnan är att verka för en demokratisk utveckling. När folkbiblioteken uppstod var det mycket ett emancipationsprojekt. De som inte hade tillgång till studier skulle få det. Uttrycket då var att jämna ut klyftorna genom tillgången till böcker. Nu har vi åter en situation med trångboddhet, barnfattigdom och ökande klyftor. Då tänker jag att vi måste återerövra vårt kärnuppdrag. Boken ett medel. Men vi måste också förmedla digital kunskap, ordna debatter och jobba med andra uttryck. ■

Om jag hade ett bibliotek...

Annette Rosengren är författare och etnolog. Hennes böcker och andra texter genom åren handlar bland annat om människor i glesbygd, familjelivets och vardagens mening och struktur i småsamhället, mäns bilintresse, fängelseliv, hemlöshet och social utstötning i storstaden, flyktingar som söker asyl och kämpar för en bättre framtid och för att bli trodda.

I mitt bibliotek finns böcker på svenska, farsi/dari, arabiska, sorani, urdu, kinesiska, ryska, armeniska, spanska, grekiska, polska och alla andra språk som talas och läses i Sverige idag. Det är delvis som Internationella biblioteket i Stockholm, som för varje språk har hyllmeter av kvalitetslitteratur. IB lånar ut till hela landet och innebär att alla i Sverige kan läsa böcker på sitt ursprungsspråk. Mitt bibliotek är i mycket som ett välfungerande kommunalt allmänbibliotek och lite till. Bland annat har det obegränsad inlåningsrätt till internationell vetenskapslitteratur (inlåningsrätten är begränsad idag, jag går inte in på detaljer).

Jag måste också genast säga att mitt bibliotek har mycket god ekonomi och existerar i en tid när stat, kommuner och landsting har insett det förnuftiga i att ge biblioteken mycket resurser.

I mitt bibliotek har alla rätt att låna och vistas, bara man följer regeln att lämna tillbaka och inte vara högröstad och störa andra.

De som kommer hit är i alla åldrar, talar alla möjliga språk och har många olika nationaliteter. En del är asylsökande eller papperslösa, och just de behöver ibland biblioteket för att komma över information, som kan vara livsviktig som bevis på att Migrationsverket ska tro på deras skyddsbehov.

Mitt bibliotek är en lugn vrå för människor som lever sina liv på gator och i parker, och att använda toaletterna är gratis för alla.

Mitt bibliotek är vackert och har utsikt mot natur. Jag tänker särskilt på stadsbiblioteket i Halmstad med sin vackra placering över Nissan. Bokhyllor och annan inredning är i ett ljust träslag. Väggarna är ljusa. Fåtöljerna har en mild grön färg.

Mitt bibliotek har en fridfull atmosfär och är också en mötesplats. Att det finns datorer respekterar det faktum att alla i Sverige faktiskt inte har dator och internet, och ibland inte ens vet hur det fungerar, och den hjälpsamma och kunniga personalen (bibliotekspersonal är nästan alltid så) handleder och förklarar tålmodigt. I mitt bibliotek talar de dessutom många språk och har den mest varierande bakgrund. Som alla som besöker mitt bibliotek tror de på alla människors lika värde, och de menar att invandring och kulturmöten motverkar kulturell och ekonomisk stagnation och fördelar jordens resurser bättre.

Biblioteket har ett populärt café. Där finns inte så mycket att välja på, men det som finns är mycket gott. En del besökare sitter och läser här. Biblioteket samarbetar med skolan i närheten och dess utmärkta skolbibliotek. Eleverna kommer gärna hit. Många elever har ett ursprung i andra länder

och de lockar hit föräldrar, släktingar och vänner, som alla tycker att detta bibliotek hör till det bästa som finns i staden.

Mitt bibliotek har en aktiv hemsida på flera språk. Redaktören publicerar intervjuer med författare, översättare och förläggare - ungefär som Tamas Gergely gör för Internationella biblioteket. Redaktören, andra anställda och en del besökare skriver på hemsidan om aktuella politiska och kulturpolitiska händelser inklusive litteratur i olika länder. Redaktören är en mycket öppen människa, har ett brett internationellt kontaktnät och är en stor resurs för detta bibliotek. Fantastiskt, tänker jag ibland, att hen vill arbeta just här! Hen svarar också för bibliotekets programverksamhet med debatter och författarmöten. Där lyfts bland annat Fristadsförfattarna fram, och biblioteket har nära kontakt med Svenska PEN. Självklart betalar biblioteket de framträdande författarna enligt Författarförbundets och Författarcentrums arvodesrekommendationer. Här visar också stadens filmklubb film med hög kvalitet.

Mitt bibliotek är ett älskat mångkulturellt centrum i staden, som också ordnar kulturträffar där man pratar och tränar svenska. Hit går invånarna för att det är så vackert och för att man vet att här är alla lika mycket värda. Här växer insikten om hur världen är beskaffad och vad som tvingar människor att bli flyktingar. Men här ges också redskap att motarbeta intolerans, rasism och annat som inte är bra i vårt samhälle.

Annette Rosengren
Författare och forskare

Psst... Så här på baksidan vill vi bara flagga för att nästa nummer heter noll27. Självklart är du lika välkommen att höra av dig till redaktionen med tips, idéer och tankar: redaktionen@noll27.se

Glad sommar!